מסורת השס"ם

כי לפופד פופדים. אלמא יש קן בדבר: **וכלנוס נפן יד עס קדש.** כשתכלה תקומתם ותוזק ידיהם שהיתה נטולה אלך ואילך גבורה ותועלת לפשוט אלה ואלה ואחר שתכלה גבורתם שיהיו שפלים למאד: **סכלינס.** אלו הגרות ויבא משיח כדאמרינן כי אחלת יד: **מגולס פוס.** כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה תורה אור אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר: **ר' אליעזר אומר פוס.** הפסוק כשתרמה דאין שוס אדם משתכר ואף שכר הבהמה לא נהיה והייט כדאמרן עד שתכלה פרוטה מן הכיס יב אין מטות מלויות בכיס: **שכר בהמה.** עבודת האדמה שהיא על ידי בהמה אינה: **וליונא ובנא אין שלוס.** אז יבא משיח: [**שלוס רב**]. והייט וליונא ובנא אלו תלמידי חכמים אותם שהיה דינם ללחם ובנא בשלוס כדכתיב שלוס רב לאוהבי תורתך אפילו להנהו אין שלוס: **מן סלר.** מרוב הגרות ל"א מלר הרע: **שקולין.** שון שער התבואה ויין רווחי' כדאמרן חמשים שובע גדול ל"א שקולין שון שמלן יקרין: **כשמן אוליך.** שיהיו כולן קפויין וכיון שהם קפויין אין דגים נמצאין בתכלה: **עד שתכלס מלכות הוזלה.** שלא תהא להם שום שולטנות לישראל אין אפילו שולטנות קלה ולה: **נמ"שופיו.** ענפים קטנים כלומר הסרים והשופטים: **ומסו כשם הסם.** כלומר שתבא להם גאולה ויחסו בגלל שדי: **סיניך.** תערובות שבך: **בדילך.** המובדלים לרחקי עם: **יפיני.** נסי רוח מישראל: **אמגושי.** פרסיים מכשפין שמעטרין ישראל במס' שבת (דף עה:) פעוגתא אילכא למלן דאמר אמגושי חרשי ואילכא מ"ד גדופי עובדי כוכבים: **גזירפטי.** שופטים עובדי כוכבים המובטין את ישראל במקלות: **ואצרוף כבור סיגיך.** רבים וגדולים בנסותם כשאצרוף ואסלקם ממך אזי אסירה כל בדילך: **אמגושי.** הבדלים מירחת המקום: **סיגיך.** כמו רב דמתרגמינן סגי: **מכשפיך.** כמו[ב] (לפניה ג) שופטיך: **פגם לוגיך.** גזירפטי: **נופסס.** יפיה בצדקה שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", אמר רב פפא אי בטלי יהירי אמגושי אי בטלי דייני בטלי **גזירפטי אי בטלי דייני בטלי גזירפטי דכתיב "הסיר ה' משפטיך פנה אויבך", אמר ר' יוחנן אם ראית דור שמתמעט והולך חכה לו שנאמר "יאת עם עני תושיע וגו' אמר רבי יוחנן אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו שנאמר "כי יבא כנהר צר (ו)רוח ה' נוסה בו" וסמיך ליה "ובא לציון גואל" ואמר רבי יוחנן אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב: בדור שכולו זכאי דכתיב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ" בדור שכולו חייב דכתיב "וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע" וכתיב "למעני אעשה" אמר רבי אלכסנדרי: רבי יהושע בן לוי רמי כתיב "יארו עם עני שמיא כבר אנש אתה" וכתיב "עני ורוכב על חמור: זכו-עם עני שמיא לא זכו "עני רוכב על חמור", אמר ליה שבור מלכא לשמואל "אמריתו משיח על חמרא אתי, אישדר ליה סוסיא ברקא דאית לי", אמר ליה מי אית לך בר חורין גוני? ר' יהושע בן לוי אשכח לאליהו דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי אמר ליה אתינא לעלמא דאתי? אמר ליה אם ירצה אדון הזה, אמר רבי יהושע בן לוי שנים ראיתי וקול ג' שמעתי, אמר ליה אימת אתי משיח? אמר ליה זיל שייליה לדידיה, והיכא יתיב? אפיתחא (א) (דקרתא), ומאי סימניה? יתיב ביני עניי סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחד זימנא, איהו שרי חד ואסיר חד, אמר דילמא מבעינא דלא איעכב, אזל לגביה אמר ליה שלום עליך רבי ומורי, אמר ליה שלום עליך בר ליואי, א"ל לאימת אתי מר? א"ל היום, אתא לגבי אליהו א"ל מאי אמר לך? א"ל שלום עליך בר ליואי, א"ל אבשרך לך ולאבוך לעלמא דאתי, א"ל שקורי קא שקר בי, דאמר לי היום אתינא ולא אתא, א"ל הכי אמר לך היום אם בקולו תשמעו שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קיסמא אימתי בן דוד בא? אמר מתיירא אני שמא תבקשו ממני אות, אמרו לו אין אנו מבקשין ממך אות, א"ל לכשיפול השער הזה ויבנה, ויפול ויבנה, ויפול ואין מספיקין לבנותו עד שבן דוד בא, אמרו לו: רבינו, תן לנו אות, אמר להם ולא כך אמרתם לי שאין אתם מבקשין ממני אות? אמרו לו ואת על פי כן, אמר להם אם כך יהפכו מי מערת פמיים לדם, ונהפכו לדם, בשעת פטירתו אמר להן העמיקו לי ארוני שאין

כמו (ישעיה י) למסוס טסס וכמו (שם נא) יאכלס סס רוח המקוס טוקבת ומחרבת לאיתן עם הגרות הבאות שלא היו מתכוין להשמידם: **ירשו ארץ.** הייטו גאולה: **עם עני שמיא כבר אינש אתה.** **במקירות:** **וכסיב עני ורוכב על הסמור.** כעני הבא על חמורו בעגלות: **סוסי ברקא.** סוס מסורק *ומסוון ולאה שיש לי דגנאי הוא שיבא על חמור, מגנג היה ל"ל סוסיא בדקא סוס בדוק לרוץ: **בר חיור גווני.** כלוס יש לך סוס בר מאה גווניו שחמור שלו כן הוא, במלחמת *בעלמא דחייה: **חיור.** מלה בלשון פרסי: **סלדון סוס.** שכיבה היתה עמהם: **קול שלשס.** דשכיבה הוה בהדייהו: **לדידיס.** למשיח: **כפסחא (ידקרפא).** גרלה למורי לא בפתח העיר ממש אלא *גן עדן הוא כנגד כל הטולס וקלמר ליה דבאותו לד של גן עדן שכנגד פתח העיר משיח שרוי: **סוכלי חלאים.** מנוגעים והוא גמי מנוגע דכתיב (ישעיה נג) והוא מחולל מפשעינו וכתיב (שם) חליינו הוא נשא: **כולסו.** מי שיש לו לרבנו וחמש נגעים: **אסרי לסו ושרו כחדא דימנא.** מתירין כל נגעיהן ביחד ומקנחין לוהן וחוזרין וקושרין לוהן: **ואיסו.** משיח: **שרי מד.** נגע ומקנחו וקושרו ואח"כ מתיר האחר ושוה כן ואינו מתיר שני נגעים יחד דסבר לא בעי לי לאתא ולינאל את ישראל לא איתעכב כדי קשירת שני נגעים: **אמר ליס.** ר' יהושע למשיח לאימתא אתי מר אמר ליה היום: **אבטחך לך ולאבוך לעולס הבא.** דלא לאו לדיקים גמורין אתם לא הוה יהיב לך שלמא ולא הוה מדכר שמיה דאבוך: **היום אם בקולו.** של הקב"ה תשמעו: **הסער הזה.** של עיר רומי שבעיר רומי היה לוהו שער: **ואין מספיקין לבנותו.** פעם שלישית: **מי פמיים.** שירדן נובע ממנו כדתניא בברורות (דף נה:) דן יולא ממערת פמיים ומפרש התם שפיר: **הפמיקו ארוני.** עשו לי קבר בקרקע עמוק: שאין

מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו" אמר לו רבי אליעזר והלא כבר נאמר "אם תשוב ישראל נאום ה' אלי תשוב" אמר לו רבי יהושע והלא כבר נאמר "ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאור וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וכלות נפץ יד עם קדש תכליה כל אלה וגו'" ושתק רבי אליעזר ואמר רבי אבא אין לך קץ מגולה שנאמר "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'" רבי (*אליעזר) אומר אף אזהר שנאמר "כי לפני הימים (האלה) [ההם] שכר האדם לא נהיה ושכר הבהמה איננה וליוצא ולבא אין שלום מן הצר" *מאי "ליוצא ולבא אין שלום מן הצר" רב אמר אף תלמידי חכמים *שכתוב בהם "שלום" דכתיב "שלום רב לאהבי תורתך" אין שלום מפני צר, ושמואל אמר עד שיהיו כל השערים כולן שקולין, אמר רבי חנינא אין בן דוד בא עד שיתבקש דג לחולה ולא ימצא שנאמר "אז אשקיע מימיהם ונהרותם בשמן אוליך" וכתיב (*בתריה) "ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל" אמר רבי חמא בר חנינא אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הזלה מישראל שנאמר "וכרת הזלזלים במזמרות" וכתיב בתריה "בעת ההיא יובל שי לה' צבאות עם מושך ומורט" אמר זעירי אמר רבי חנינא אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל שנאמר "כי אז אסיר מקרבך עליזי גאותך וכתיב "והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה'" אמר רבי שמלאי משום רבי אלעזר בר"ש *אין בן דוד בא עד שיכלו כל שופטים ושוטרים מישראל שנאמר "ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיך ונר' ואשיבה שופטיך" *אמר עולא אין *ירושלים נפדית אלא בצדקה שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", אמר רב פפא אי בטלי יהירי בטלי דייני בטלי **גזירפטי אי בטלי דייני בטלי גזירפטי דכתיב "הסיר ה' משפטיך פנה אויבך", אמר ר' יוחנן אם ראית דור שמתמעט והולך חכה לו שנאמר "יאת עם עני תושיע וגו' אמר רבי יוחנן אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו שנאמר "כי יבא כנהר צר (ו)רוח ה' נוסה בו" וסמיך ליה "ובא לציון גואל" ואמר רבי יוחנן אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב: בדור שכולו זכאי דכתיב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ" בדור שכולו חייב דכתיב "וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע" וכתיב "למעני אעשה" אמר רבי אלכסנדרי: רבי יהושע בן לוי רמי כתיב "יארו עם עני שמיא כבר אנש אתה" וכתיב "עני ורוכב על חמור: זכו-עם עני שמיא לא זכו "עני רוכב על חמור", אמר ליה שבור מלכא לשמואל "אמריתו משיח על חמרא אתי, אישדר ליה סוסיא *ברקא דאית לי", אמר ליה מי אית לך בר חורין גוני? ר' יהושע בן לוי אשכח לאליהו דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי אמר ליה אתינא לעלמא דאתי? אמר ליה אם ירצה אדון הזה, אמר רבי יהושע בן לוי שנים ראיתי וקול ג' שמעתי, אמר ליה אימת אתי משיח? אמר ליה זיל שייליה לדידיה, והיכא יתיב? אפיתחא (א) (דקרתא), ומאי סימניה? יתיב ביני עניי סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחד זימנא, איהו שרי חד ואסיר חד, אמר דילמא מבעינא דלא איעכב, אזל לגביה אמר ליה שלום עליך רבי ומורי, אמר ליה שלום עליך בר ליואי, א"ל לאימת אתי מר? א"ל היום, אתא לגבי אליהו א"ל מאי אמר לך? א"ל שלום עליך בר ליואי, א"ל אבשרך לך ולאבוך לעלמא דאתי, א"ל שקורי קא שקר בי, דאמר לי היום אתינא ולא אתא, א"ל הכי אמר לך היום אם בקולו תשמעו שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קיסמא אימתי בן דוד בא? אמר מתיירא אני שמא תבקשו ממני אות, אמרו לו אין אנו מבקשין ממך אות, א"ל לכשיפול השער הזה ויבנה, ויפול ואין מספיקין לבנותו עד שבן דוד בא, אמרו לו: רבינו, תן לנו אות, אמר להם ולא כך אמרתם לי שאין אתם מבקשין ממני אות? אמרו לו ואת על פי כן, אמר להם אם כך יהפכו מי מערת פמיים לדם, ונהפכו לדם, בשעת פטירתו אמר להן העמיקו לי ארוני שאין

[ל"ל אליעזר]

*ר"ל מרוש אגדות ול מסל"ל

ומעוין רש"ל

ל"ל דרומי

מבנה

דברים המראים שהקב"ה מעשה דריב"ל בן עזאי

הגהות הגר"א

[א] גם' אפתחא דקרתא. נמחק תיבת דקרתא וכ"כ דרומי: [ב] רש"י ד"ה מכפעיך כמו (לפניה ג) נמחק לפניה ג:

עיין רש"ל בח"ל

*ה"ר מאיר מגדי

*סעודיה לעת בילוג בני לבקר אל הקיאה

תגינה יי"ם וי"ם

[ל"ל אליעזר]

[ברכות ס"ב מהלכות מתנות עניים וכן כתוב ל"ל סי' רמז ליתא ישראל וכל"ל למונן ושביה בצדקה דלא כמ"ש רש"ל בח"ל שבתחק בזה מוכח כדיה עד שיגא בינינו מיסרגל וכו' סיאנת ע"ש כרס לנוסחת שניה עדים נאמנים כרמב"ם ומוזר לתי' לפיר] ** [ניר' הפרוך. נאזי דשאמי פי' סריסי ושוטרי הסרים]

[פרמב"ם פרק י מהלכות

[עי' ברש"י דהכא ועי' ברש"י דע"ז ל' ד"ה מי נחרב וכו' נחרב לשון פרס משונה כמו ר"ל פוסי נחרב נחלק ע"ש] פונא אות אולה ושאלה:

ג) אות הוא בן עזרא

ב) מאי יבא אמיתי

II תלמידי ר' יוסי בן קיסמא

הגהות מהר"ב רגשבורג

[א] גם' שנאמר וכתיב הגלגלים כמזמרות ואת הנעשות הפר כנ"ל: